

A Kúria Polgári Kollégiuma
Joggyakorlat-elemző Csoport

2016.El.II.JGY.G.1.

„A felszámoló jogállása a Cstv. 51. §-ában
meghatározott kifogás alapján indult
eljárásban” tárgykörben felállított
joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló
véleménye

a Kúria joggyakorlat-elemző csoportja által

2017. január 19-én

A Kúria Polgári Kollégiuma által

2017. február 6-án elfogadott

összefoglaló vélemény

2016.EI. II.JGY.G.1.

„A felszámoló jogállása a Cstv. 51. §-ában meghatározott kifogás alapján indult eljárásban” tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport

összefoglaló véleménye

A Kúria Elnöke - a Kúria Polgári Kollégiuma Vezetőjének a Kúria szaktanácsa javaslatára tett indítványa alapján - az ítélkezési tevékenység vizsgálatának keretében joggyakorlat-elemző csoport felállítását rendelte el „A felszámoló jogállása a Cstv. 51. §-ában meghatározott kifogás alapján indult eljárásban” tárgykörben.

I. A feldolgozandó téma meghatározása

1. A bírói gyakorlatban eltérő álláspontok alakultak ki azzal kapcsolatban, hogy a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991.évi XLIX. törvény (Cstv.) 51. §-ában szabályozott, a felszámoló (azaz a felszámoló szervezet) jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása ellen benyújtott kifogás alapján indult eljárásban a felszámoló a saját nevében jár-e el, vagy pedig az adós nevében, az adós törvényes képviselőjeként.

Erre az elméleti kérdésre adandó válasznak az elsődlegesen szembevetendő gyakorlati jelentősége az, hogy a kifogás alapján indult eljárással kapcsolatos költségeket - a kifogásnak helyt adó határozat esetén - ki viseli: az adós vagy a felszámoló; másképpen: a felszámoló elszámolhatja-e felszámolási költségként a kifogás alapján indult eljárással kapcsolatos költségeit.

A kérdésben való állásfoglalásnak – s ezzel a felszámoló jogállására vonatkozó megállapításnak - a messzebb ható jelentősége az, hogy a felszámolóként kijelölt gazdasági társaság saját személyében (saját vagyonával) mely kötelezettségek teljesítéséért köteles helytállni akkor, ha az adósnak nincs akkora vagyona sem, hogy a felszámolási költségeket fedezze.

2.A Kúria több határozatban kifejtett álláspontja a következő: A felszámoló nyilatkozata főszabályként az adós képviselője által tett nyilatkozatként értelmezendő olyan esetben is, ha az ő jogszabálysértő tevékenységét vagy mulasztását támadja kifogással a sérelmet szenvedett fél. A felszámolási eljárásban a felszámoló akkor rendelkezik saját személyében is a fél jogosítványával, amikor a felszámoló és az adós érdekellentéte miatt a felszámoló nem járhat el az adós képviseletében (így például a felszámolóval szembeni bírság kiszabása, a felszámolói díj megállapítása, a felszámoló felmentése körében). Ekkor a felszámoló szervezet önmagában jogosítható, illetve kötelezhető, és ő jogosult jogorvoslati kérelem előterjesztésére.[EBH2015. G.2. II., BH 2014.54., BH2013. 313.]

A Kúria fenti tárgykörben ítélkező tanácsának jogi álláspontja szerint abból a tényből, hogy a Cstv. 33/A.§-a, 40.§-a, illetve 63/A.§-a rendelkezésén kívül a Cstv. a felszámolás során felmerülő feladatoknál csak felszámolóként nevesíti az eljáró személyt, nem következik az, hogy ezeket a feladatokat a felszámoló nem az adós képviselőjeként végzi. Miután az adós vagyonával kapcsolatban jognyilatkozatot a felszámolás tartama alatt csak a felszámoló tehet (34.§ (2) bekezdés), az adós – mint önálló jogi személy, elkülönülve a tagjaitól – csak a felszámoló által képviselten jelenhet meg a gazdasági életben és a bírósági eljárásokban.

3. Az előző pontban ismertetett állásponttal szemben, a polgári kollégiumvezetők 2014. május 21-23. napján megtartott országos tanácskozásán az a többségi álláspont alakult ki, hogy a Cstv. 51. §-a alapján benyújtott kifogás folytán indult eljárásban mindig saját személyében a felszámoló a fél, mert az ő jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása ellen terjeszthető elő a kifogás. (BH 2014/9. V.2.)

A Fővárosi Ítéltábla felszámolási ügyeket intéző tanácsai a 2015. november 2. napján megtartott értekezleten a következő szakmai álláspontot alakították ki: A Cstv. 51. §-a – mint a felszámoló jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása miatt igénybe vehető speciális jogorvoslat – eljárásjogi szabály, ugyanakkor a felszámoló képviselői minőségét meghatározó rendelkezés (Cstv. 27/A. § (12) bekezdése) nem eljárásjogi norma, hanem az anyagi csődjoghoz tartozó szabály, így nem is vonatkoztatható a Cstv. 51. §-ára. A felszámoló képviselői minősége (Cstv. 27/A. § (12) bekezdése) ahhoz szükséges, hogy az adós külső, anyagi jogi jogviszonyaiban az adós nevében jognyilatkozatot tehesen, tekintettel arra, hogy az adós felszámolás hatálya alá tartozó vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot a felszámolás kezdő időpontjától csak a felszámoló tehet (Cstv. 34. § (2) bekezdés). A Cstv. 27/A. § (12) bekezdése és a 34. § (2) bekezdése alapján tehát nem vonható le az a következtetés, hogy a kifogás alapján indult eljárásban nem a felszámoló az, aki ellen a kifogás irányul. Ezt az értelmezést erősíti, hogy a Cstv. 51. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha "a bíróság a kifogást megalapozottnak találja, a felszámoló intézkedését megsemmisíti, és az eredeti állapotot helyreállítja, vagy a felszámoló részére új intézkedés megtételét írja elő [...], a jogellenesen felszámolási költségként elszámolt összegnek az adós vagyonába történő megfizetésére kötelezheti a felszámolót."

4. Kiinduló hipotézisek

A jogértelmezési problémát az okozza, hogy az adós felszámolásának lefolytatása során felmerülő feladatoknál a Cstv. általában csak felszámolóként nevezi meg az eljáró személyt, nem teszi hozzá, hogy a felszámoló az adós törvényes képviselőjében vagy saját személyében, az adott feladattal megbízott személyként jár el.

- a) A Cstv. felszámoló jogállására vonatkozó általános rendelkezéseinek tartalma, illetve az e rendelkezések közötti viszony nem egyértelmű.
- b) A Cstv. 51. §-a sem rendezi egyértelműen a felszámoló jogállását a kifogás alapján indult eljárás során.

II. A Kúria elnökének döntése alapján a csoport tagjai a következők:

Kúriai bíró tagok:

- dr. Csőke Andrea (bíró)
- dr. Farkas Attila (bíró)
- dr. Osztovits András (bíró)
- dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes (tanácselnök)
- Tamáné dr. Nagy Erzsébet (tanácselnök)
- dr. Vezekényi Ursula (tanácselnök)

Külső, bíró tagok:

- dr. Barsi József László (a Balassagyarmati Törvényszék tanácselnöke)
- Drexlerné dr. Karcub Edit (a Debreceni Ítéltábla tanácselnöke)
- Fodorné dr. Lettner Erzsébet (a Fővárosi Törvényszék csoportvezető bírója)
- dr. Karacsné dr. Orosz Gabriella (a Fővárosi Törvényszék kollégiumvezetője)
- dr. Kovács Ildikó (a Pécsi Ítéltábla tanácselnöke)dr.

Mándi Zoltán (a Szekszárdi Törvényszék kollégiumvezető-helyettese)
 dr. Szalai György László (a Győri Ítéltábla tanácselnöke)
 dr. Vuleta Csaba (a Fővárosi Ítéltábla kollégiumvezető-helyettese)

Külső, nem bíró tagok:

dr. Havasi Dezső (a Magyar Ügyvédi Kamara elnökhelyettese)
 dr. Juhász László (a Pécsi Ítéltábla ny. kollégiumvezetője, c. egyetemi docens)
 dr. Makó Péter (a FOE Szakmai Bizottsága tagja)
 dr. Murányi Katalin (a Kúria ny. kollégiumvezetője)
 dr. Somogyi Krisztina (a FOE Szakmai Bizottsága tagja)
 dr. Tóth Teodóra (szakmai tanácsadó, Nemzeti Fejlesztési Minisztérium)
 Dr. Turcsán Katalin (az Igazságügyi Minisztérium főosztályvezető-helyettese)
 dr. Udvary Sándor (KRE Állam- és Jogtudományi Kar tanszékvezető egyetemi docens)

dr. Csizmazia Norbert (a Kúria főtanácsadója)

A csoport vezetője: dr. Török Judit, a Kúria tanácselnöke.

A joggyakorlat-elemző csoport munkáját segítette dr. Muzsalyi Róbert tanácsjegyző, mint a csoport titkára.

III. Munkamódszer, a csoport ülései

A joggyakorlat-elemző csoport az **alakuló ülését 2016. február 12-én tartotta** meg.

Az ülésen hozott döntésében az alábbi munkamódszert határozta meg:

1.A törvényszékektől (függetlenül attól, hogy maga az alapul szolgáló felszámolási eljárás mikor indult meg), a felszámolási eljárások során 2013-2015 között benyújtott, a Cstv. 51.§-ára alapított kifogás tárgyában indult eljárásban hozott, első fokon jogerőre emelkedett, 20 darab határozat felterjesztését kértük. Kivételt képezett a Fővárosi és a Budapest Környéki Törvényszék, amelyektől – az általuk elbírált ügyek nagy számára tekintettel – 40 darab határozat felterjesztését kérte a joggyakorlat - elemző csoport.

A határozatok kiválasztásának szempontjai az alábbiak voltak:

Amennyiben 20-nál több befejezett, első fokon jogerőre emelkedett végzéssel rendelkezik a törvényszék, a felterjesztésre kerülő határozatok kiválogatását akként végezzék el, hogy - lehetőség szerint - az alább felsorolt mindegyik témakörből legalább egy határozat felterjesztésre kerüljön:

A kifogás tárgya:

- a) a hitelező saját igényének a besorolása
 - aa) a besorolás mellett vitatott a hitelező igényének összege, vagy/és a követelés jogalapja (vitatott igény)
 - ab) csak a besorolásra irányul a kifogás
- b) másik hitelező igényének a besorolása
- c) a felszámoló mulasztása a követelés nyilvántartásba vétele, besorolása kapcsán
- d) a felszámolás körébe tartozó vagyon meghatározása
- e) az adós vagyonának értékesítése
- f) a Cstv. 49/D.§ (1) bekezdése alapján a költségek elszámolása és kifizetése
- g) közbenső mérleg készítési kötelezettség elmulasztása
- h) felszámolási költségként elszámolt követelés
- i) egyéb, éspedig:

Amennyiben a felszámoló jogállásával kapcsolatban a kifogásban a bíróságnak döntenie kellett (az adós képviselőjeként jár-e el, vagy önálló félként), úgy ezt a határozatot mindenképpen kértük beválogatni a vizsgálandó határozatok közé.

2. Az ítéletábláktól a felszámolási eljárások során, kifogás tárgyában indult, 20 darab, másodfokon jogerőre emelkedett (felülvizsgálattal nem támadott) olyan határozat megküldését kértük, amelyeket – az elsőfokú bíróság végzésének ügyszámából megállapíthatóan - 2013-2015 között benyújtott kifogások alapján indult eljárásokban hozott az ítéletábla. Kivételként határoztuk meg a Fővárosi Ítéletáblát amelytől – az általa elbírált ügyek nagy számára tekintettel – 40 darab határozat felterjesztését kérte a joggyakorlat-elemző csoport.

A felterjesztésre kerülő határozatok kiválogatását az 1. pontban, a törvényszékek esetében már ismertetett szempontok szerint kértük elvégezni azzal, hogy a kiválasztásnál legyenek tekintettel arra is, olyan nem érdemi határozat is kiválasztásra kerüljön, amely közvetlenül érinti a felszámoló jogállásának kérdését (a felszámoló az adós képviselőjeként jár el, vagy felszámoló szervezetként; pl. az ítéletábla hivatalból elutasította a fellebbezést, mert úgy ítélte meg, hogy az nem a jogosulttól származik).

A határozatok felterjesztésének határideje: 2016. március 31. napja volt.

3. A fenti időpontra - a joggyakorlat elemző csoport döntésének megfelelően - a Kúrián a vizsgálat tárgyába tartozó, 2014-2015-ben hozott határozatok közül 40 felülvizsgálati eljárásban hozott érdemi határozatot gyűjtöttünk ki.

4. A csoport valamennyi bíró tagja vállalta, hogy a felterjesztett, kigyűjtött határozatot adatlap segítségével feldolgozza, megállapításait összegzi.

5. A fent ismertetettek szerint kigyűjtött határozatok elemzése mellett a csoport két tagja – dr. Juhász László és dr. Udvary Sándor – vállalta a vonatkozó magyar jogirodalmi álláspontok ismertetését, amelyhez a Kúria könyvtára – a csoport vezetőjének kérésére – elkészítette a szakirodalmi válogatást. Dr. Csizmazia Norbert tagunk a felszámoló tevékenységének szabályozásáról szóló európai nemzeti jogi kitekintést készítette el.

A Felszámolók Országos Egyesülete (továbbiakban: FOE) jogi szakmai bizottságának két tagja, dr. Makó Péter és dr. Somogyi Krisztina – mint a joggyakorlat-elemző csoport tagjai - a kérdés felszámoló részéről történő megközelítése érdekében készítettek egy tanulmányt, amelyben kifejtették szakmai álláspontjukat, ebben kitértek arra is, hogy a Cstv. más szabályainál miként merül fel a felszámoló jogállásának kérdése.

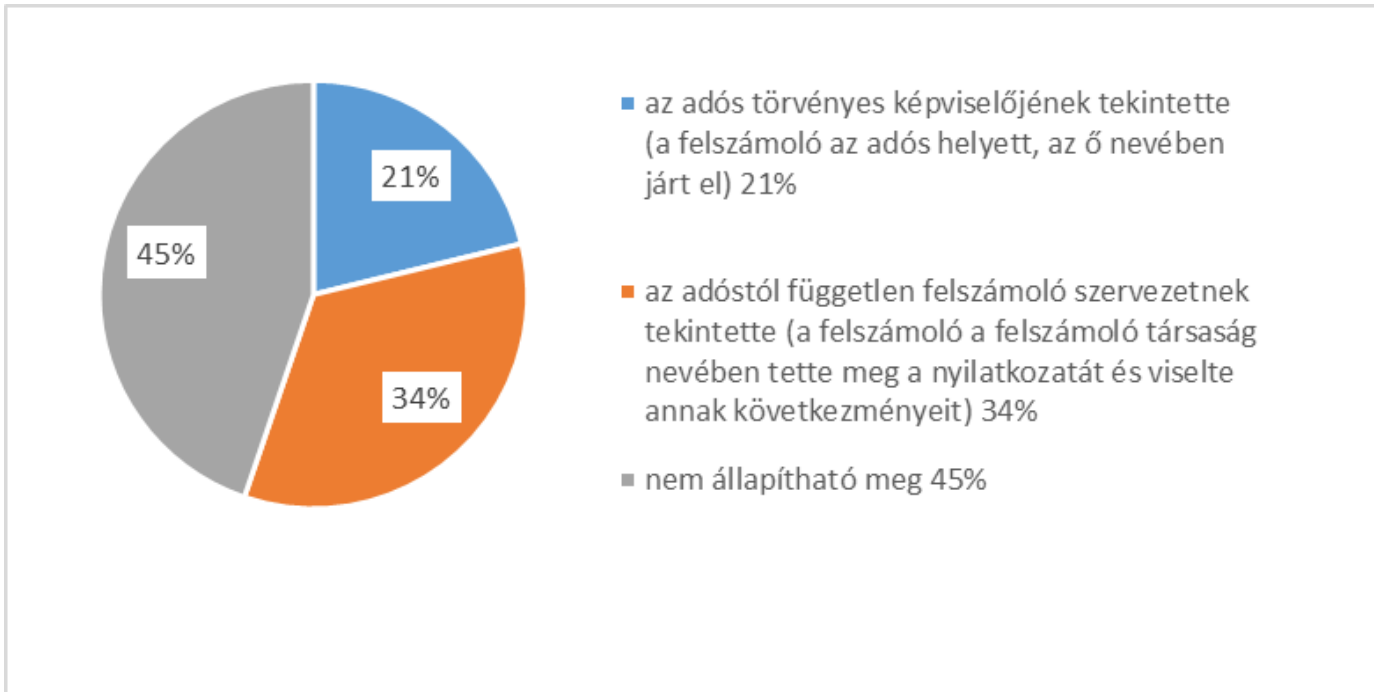
6. A határozatok begyűjtése után a bíró tagokkal **rész-csoport ülést** tartottunk a **Kúrián 2016. április 14-én**, ahol témakörök szerint kiosztásra kerültek a feldolgozandó határozatok, és közösen döntünk az arányos kiosztásról. Erre az időpontra - a tagok észrevételeire is tekintettel – elkészítettük a feldolgozáshoz használt adatlapokat.

7. Az adatlapok elektronikus módon történő kitöltésének határideje: 2016. május 20. volt. A határozatokat feldolgozó bírák szóbeli összefoglaló véleményei 2016. augusztus végére elkészültek és a tagok részére megküldésre kerültek.

8. A csoport következő ülését – a munkatervnek megfelelően - **2016.szeptember 8-án tartottuk meg**. Ezen megvitatásra került a magyar és az európai jogirodalmi álláspontokról

készült összefoglaló (dr. Juhász László – dr. Udvary Sándor, dr. Csizmazia Norbert által készített tanulmányok), a FOE szakmai álláspontjáról készült tanulmány, valamint a bekért bírósági határozatokból nyert adatok, összegezett vélemények.

Az összefoglaló véleményekből és a statisztikai adatokból egyértelműen az volt megállapítható, hogy a bíróságok azzal a kérdéssel, ki minősül félnek a kifogás tárgyában indult eljárásban, az esetek nagy részében nem foglalkoztak. E kérdés a határozatok tartalmi elemzéséből sem volt megválaszolható.

Szembetűnő, hogy a bíróság az adóstól független felszámoló szervezetnek, önálló félnek tekintette a felszámolót átlagosan a vizsgált ügyek 34,04 %-ában, míg az adós törvényes képviselőjének tekintette átlagosan 21,2 %-ban. Ez utóbbi adat azonban annak figyelembevételével értékelhető, hogy amikor a bíróság a kifogás tárgyában döntő végzés fejrészában a felszámolót, mint az adós képviselőjét tüntette fel, ez nem jelenti szükségképpen azt, hogy a kifogásolási eljárásban az adós tekintette félnek. Ezzel a megfogalmazással a bíróság csak megjelöli, hogy mely adós felszámolási ügyében került sor kifogás előterjesztésére (alapügy) és a Cstv. 27/A. § (12) bekezdésével összhangban a felszámolót az alapügy szerinti képviselőként tünteti fel. Emiatt azokban a határozatokban is, amelyekben a bíróság a felszámolót kötelezte költség megfizetésére, vagy közvetlenül a felszámoló javára történt kötelezés, a fejrészában a felszámoló többnyire az adós képviselőjeként szerepel.

A kigyűjtött és összegezett adatok arra mutatnak, hogy a felszámoló jogállásának megítélése kérdésében

- a) nem egységes a joggyakorlat,
- b) amely határozatokban kifejezetten nevesítik az adóst vagy a felszámolót a kifogással érintett félként, azokban a határozatokban sem történik meg ennek tudatos, elméleti kifejtése.

9. A tanácskozás eredményeként a csoport tagjai abban foglaltak állást, hogy a kérdést egyértelműen csak jogszabály-módosítással lehet megoldani. Ahhoz viszont, hogy a jogalkotó

részére világos kép alakuljon ki a két álláspont érveiről, szükséges azokat konkrét jogszabály-módosítási javaslatokkal együtt kidolgozni.

A csoport tagjai elfogadták a csoport vezetője által tett javaslatot, miszerint a fenti körben készüljön két külön előkészítő anyag, amelyben a konkrét jogszabály-módosítási javaslatok is megjelennek, ezeket az álláspontokat a 2016. november 25-én tartandó újabb ülésen vitassa meg a joggyakorlat-elemző csoport.

A csoport tagjai az előkészítő anyag elkészítését az alábbi felosztásban vállalták.

Az egyik álláspontot – a továbbiakban ítéltáblai álláspont – kidolgozását, mely szerint „a felszámoló a fél” a kifogásolási eljárásban, dr. Vuleta Csaba, dr. Szalay György, dr. Kovács Ildikó, dr. Drexlerné dr. Karcub Edit, dr. Mándi Zoltán, dr. Karacsné dr. Orosz Gabriella csoporttagok dolgozták ki.

A másik álláspontot – a továbbiakban kúriai álláspont - mely szerint a felszámoló az adós törvényes képviselője a kifogás folytán indult eljárásban, dr. Barsi József, dr. Csőke Andrea, Fodorné dr. Lettner Erzsébet, dr. Murányi Katalin, dr. Osztovits András, Tamáné dr. Nagy Erzsébet, dr. Török Judit csoporttagok készítették el.

IV. A csoport tagjai által elkészített vélemények

IV./A. Az ítéltáblai álláspont¹

A felszámoló jogállása a Cstv. 51. § - ában meghatározott kifogás alapján indult eljárásban

Az ítéltáblai álláspont képviselői leszögezték, a joggyakorlat-elemző csoportnak – elnevezéséből következően – arra a kérdésre kell választ adnia, hogy a Cstv. 51.§-a alapján indult eljárásban kit kell félnek tekinteni, fontosnak tartották ezért, hogy a joggyakorlat-elemző csoport a feltett kérdést válaszolja meg. Nem feladata e csoportnak annak a problémának az elemzése, hogy milyen státuszt tölt be a felszámoló általában a felszámolási eljárásokban, ezért a jelen előterjesztésben is elsődlegesen a feltett kérdéssel foglalkoztak, és csak a reflexió szintjén érintették a felszámolónak a felszámolási eljárás egészében elfoglalt státuszával kapcsolatban felvetett kérdéseket.

IV./A. I. Ki a fél a kifogás folytán indult eljárásban?

A joggyakorlat-elemző csoport által feldolgozott határozatok alapján kijelenthető, hogy a bíróságok – a Kúria kivételével – nem foglalkoznak elméleti szinten azzal a kérdéssel, hogy ki a fél a kifogás folytán indult eljárásban, így maga a joggyakorlat elemzése a kérdés megválaszolásánál támpontul nem szolgálhat.

¹ Az ítéltáblai álláspont elméleti kifejtését adja: VULETA CSABA: *Kik a felek a Cstv. 51. §-a szerinti kifogásolási eljárásban?* Bírósági Döntések Tára 2016/2, 60-64.

A feltett kérdést – álláspontjuk szerint – a Cstv. releváns rendelkezéseinek elemzése és értelmezése útján kell tehát megválaszolni.

A Cstv. I. fejezetében, „Általános rendelkezésként” szabályozza azt, hogy kit lehet a Cstv. alkalmazásában félnek tekinteni. E szerint a felszámolási eljárásban „az adóst, a hitelezőt és a felszámolót kell félnek tekinteni, valamint, ha a vagyonszelvény vagy a felszámoló tevékenysége vagy mulasztása harmadik személy jogát, jogos érdekét is érinti, az e személy által benyújtott kifogás (51. §) elbírálása során a kifogás előterjesztője is félnek minősül”. A törvény kifejezett rendelkezéséből következően ellenérdekű fél a kifogás folytán indult eljárásban is vagy a felszámoló, vagy az adós lehet.

A Cstv. 51.§-a szerinti kifogás rendeltetése, hogy a felszámolás megindulásától [Cstv. 27. § (1) bek.] az eljárás befejezéséig tartó eljárásban jogvédelmi eszközt nyújtson a sérelmet szenvedett félnek a felszámolóval (a felszámoló jogszabálysértő intézkedésével, mulasztásával) szemben.

A Cstv. 51. §-ában szabályozott kifogás kifejezetten a felszámoló jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása miatt igénybe vehető, speciális eljárásjogi jogorvoslat. A bíróság – ha a kifogást megalapozottnak találja – a felszámoló intézkedését semmisíti meg, és állítja helyre az eredeti állapotot, a felszámoló részére írja elő új intézkedés megtételét, a felszámolót kötelezi a jogellenesen felszámolási költségként elszámolt összegnek az adós vagyonaiba történő megfizetésére, és – a kifogásnak helyt adó döntés ellen – a jogorvoslati jog is a felszámolót illeti meg.

A Cstv.27/A.§ (1) bekezdése szerint „a bíróság elektronikus, véletlenszerű kiválasztás segítségével – a külön jogszabályban meghatározott eljárási szabályok szerint – haladéktalanul kirendeli a felszámoló szervezetet (a továbbiakban: felszámoló)”. Ahol tehát a Cstv. felszámolót említ, ott e fogalom alatt a felszámoló szervezetet érti.

A Cstv. 51.§-ának nyelvtani és logikai elemzése eredményeként – a jogszabályhelyet a Cstv. 6.§ (4) bekezdés és a Cstv.27/A.§ (1) bekezdése fogalomrendszerébe illesztve – a feltett kérdésre az a válasz adható, hogy

a kifogás folytán indult eljárásban a fél a felszámoló (felszámoló szervezet).

A joggyakorlat elemző csoport által feldolgozott határozatok túlnyomó többségében is – a fellebbezési jog jogosultjának megnevezésénél, a költségfizetésre kötelezésnél – e jogértelmezés érhető tetten, a bíróságok – elméleti okfejtés nélkül – is e jogértelmezést követik. Elvértve fordult elő az elemzett határozatokban az „adós” kötelezése (bár a jogorvoslati jogról ez esetben is a felszámoló kapott tájékoztatást fellebbezésre jogosultként megnevezve), a „felszámoló által képviselt adós” kifejezés pedig a Kúria döntései nyomán került a bírói gyakorlatba, korábban ismeretlen volt. Az elemzett határozatok rendelkezéseiből, szóhasználatából, álláspontjuk szerint az a következtetés vonható le, hogy a kifogás folytán indult eljárásban a bírói gyakorlat is a felszámolót tekinti félnek.

Megítélésük szerint nem fogadható el olyan jogértelmezés, amely arra az eredményre vezet, hogy a Cstv. 51.§-ában megnevezett „felszámolón” az „adóst” kell érteni. E jogértelmezés olyan "bírói jogalkotás" volna, amely nemcsak értelmezi a jogszabályt, hanem mint ítélkezési

hatalom alapvetően és közvetlenül átveszi a jogalkotás funkcióját, így ellentétes a hatalommegosztás elvével [42/2004 (XI.9.) AB határozat].

Nem tartják elfogadhatónak – a fentiekből következően – azt a jogértelmezést sem, amely szerint egyes esetekben az adós, esetleges „érdekellentét” esetén a felszámoló volna a fél, és azt a jogértelmezést sem, mely szerint a fél személye függhet attól, hogy a felszámolónak felrótt intézkedés vagy mulasztás a felszámoló képviselői jogköréből, illetve önálló cselekvőségéből ered. A kifogásolási eljárásban az előterjesztett kérelemmel (kifogással) érintett fél személyét relativizálni – contra legem – nem lehet. Processzuális kérdések eldöntésében a méltányosságnak sem lehet szerepe, ezért súlytalan az a mérlegelési szempont, hogy a kifogás elbírálása során a felszámoló féli minősége olyan eredménnyel is járhat, hogy a felszámolónak az egyébként fel nem róható intézkedési hibákból, mulasztásokból fakadó eljárási költségeikért is helyt kell állnia. (E probléma megoldására a II. pontban tették javaslatot.)

Álláspontjuk szerint tehát **a feltett kérdés jogértelmezéssel eldönthető, a Cstv. módosítására e körben nincs szükség. Amennyiben a joggyakorlat - elemző csoport az ellenérdekű fél személyének egyértelmű jogszabályi rögzítése érdekében mégis szükségesnek tartja a törvény módosítását, úgy erre vonatkozóan az alábbi javaslatot tették:**

„A Cstv. 51.§ (1) bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép:

Cstv. 51.§ (1) A felszámoló jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása ellen a tudomásszerzéstől számított 8 napon belül a sérelmet szenvedett fél, valamint a hitelezői választmány, a hitelezői képviselő a felszámolást elrendelő bíróságnál a felszámolóval szemben (vagy felszámoló ellen) kifogással élhet. Az adós nevében kifogást a 8. § (1) bekezdésében meghatározott szervek képviselője nyújthat be.”

Nem tartják ugyanakkor indokoltnak az olyan tartalmú jogszabály módosítást, amely akár fő szabályként – esetleges érdekellentét esetét kivételként megfogalmazva –, akár a kifogás tartalmától függően ellenérdekű félként az adóst nevezné meg.

A kifogással élők megfelelően körülhatárolt körével szemben a kifogással érintett fél személyét ugyanis nem lehet dogmatikailag korrekt módon függővé tenni sem a felszámoló és az adós közti jogviszony, sem a felszámoló intézkedésének, mulasztásának polgári jogi minősítésétől. Nem lehet a hitelezőktől elvárni, hogy a kifogás benyújtásakor maguk minősítsék a felszámoló szerepét, vagy azt, hogy a sérelmezett intézkedést a felszámoló az adós törvényes képviselői minőségében vagy más jellegű jogkörében hozta, illetve az adós törvényes képviselőjeként, vagy más jellegű jogkörében mulasztott. Az effajta megközelítés azért sem lenne támogatható, mert feleslegesen generálna jogvitákat az, ha a felszámoló cselekményének minőségét az elsőfokú és másodfokú bíróság eltérően ítélné meg. Mivel a felszámoló tevékenységével összefüggő jogszabályok folyamatosan változnak, a Cstv. sem vállalkozhat arra, hogy felállítsa azoknak a felszámolói intézkedéseknek a katalógusát, amelyeket a felszámoló nem az adós képviseletében végez, de azokról sem lehet taxatív felsorolást adni, amelyeket a felszámoló az adós törvényes képviselőjeként lát el.

A kifogással érintett fél személyének relativizálása a jogorvoslati jog gyakorlásának is indokolatlan korlátja lenne. Nem hagyhatók ugyanis a felek bizonytalanságban abban a

kérdésben, hogy az eljárásban (processzuális értelemben) félnek minősülnek-e, és őket jogorvoslati jog megilleti-e, különös tekintettel arra az esetre, ha az elsőfokú bíróság a felszámoló tevékenységét tévesen megítélve a jogorvoslati jogról is téves tájékoztatást ad. Ezzel szemben a hitelezők méltányos érdekeinek sérelme is felhozható lenne olyan tartalmú jogszabályi rendelkezés esetén, amely a kifogás iránti eljárásban a felszámoló helyett félnek az adóst tekintené. Ha ugyanis a kifogás tárgya kifejezetten a felszámoló súlyos, sőt szándékos jogszabálysértő magatartása vagy mulasztása, alapvető hitelezői érdekeket sértő eredménnyel járna, ha az ehhez kapcsolódó eljárási költséget az adósnak kellene viselnie, és ennek következtében ezek a kiadások is csökkentenék a hitelezői kifizetések fedezetéül szolgáló vagyont.

IV.A./II. Ki viselje a kifogás folytán indult eljárásban felmerült költségeket?

A kifogás folytán indult eljárásban a Cstv.6.§ (3) bekezdése folytán a Polgári perrendtartásnak a perköltség viselésre vonatkozó rendelkezéseit is alkalmazni kell. Az eredményes kifogást előterjesztő – „pernyertes” – fél költségeinek megfizetéséről a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján kell a bíróságnak döntenie. E szerint pedig „a pernyertes fél költségeinek megfizetésére a perveztes felet kell kötelezni; ez alól annyiban van helye kivételnek, amennyiben a 80-83. §-ok eltérően rendelkeznek, vagy a törvény egyéb kifejezett rendelkezése a költséget a per eldöntésétől függetlenül másnak a terhére rója.” E jogszabályi rendelkezés szerint eredménytelen kifogás esetén a felszámoló (felszámoló szervezet) tarthat igényt költségei megtérítésére, és a Pp. 81.§-a alapján rendelkezhet a bíróság arról, hogy a felek a felmerült költségeiket maguk viselik. Egyéb rendelkezésre, az eljárásban félként nem szereplő adós eljárási költség fizetésre történő kötelezésére – törvény kifejezett rendelkezése hiányában – eljárásjogi lehetőség nincs.

A kifogás folytán indult eljárásban felmerülő felszámolói költségek (ellenérdekű fél részére fizetendő költség, lerótt illeték, az eljárással összefüggésben kifizetett ügyvédi munkadíj, bizonyítási eljárás során előlegezett költség) adósrá hárításának egyetlen lehetséges módja az volna, ha a felszámoló e költséget felszámolási költségként elszámolhatná, és az adós vagyonából felvehetné. Erre a Cstv. 57.§ (2) bekezdése alapján jelenleg nincs lehetőség, e költségek ugyanis nem sorolhatóak az itt felsorolt egyik kategóriába sem.

Elfogadják azonban, hogy vannak olyan esetek, amikor valóban méltánytalan, ha a kifogásolási eljárás költségeit a felszámoló viseli. E probléma megoldása érdekében az alábbi törvénymódosítási javaslatot terjeszttek elő:

IV./A./II.1. Javaslat a költségáthárítás kérdésében hozandó bírói döntés jogszabályi alapjának megteremtéséhez:

„A Cstv. 51.§-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki:

(6) A bíróság a kifogást elbíráló határozatában – a felszámoló kérelmére – engedélyezheti, hogy a felszámoló az eljárás során felmerült költségeit – az ellenérdekű fél részére fizetendő eljárási költséget, lerótt illetéket, a bizonyítási eljárás során előlegezett költséget, valamint a jogi képviselével összefüggésben jogszabály szerint megállapítható költséget – felszámolási költségként érvényesítse, ha a kifogás benyújtására okot adó mulasztás vagy

intézkedés körülményeire is tekintettel megállapítható, hogy a felszámoló az ilyen tisztséget betöltő személytől általában elvárható gondossággal járt el.

IV./A./II.2. Javaslat a jogorvoslati jog újraszabályozására:

A Cstv. 51.§ (3) bekezdésének módosítása esetén szükséges a Cstv. 51.§ (4) bekezdésének módosítása is annak érdekében, hogy a költségáthárítás kérdésében hozott döntés ellen is biztosított legyen a jogorvoslati jog a felek számára. Erre vonatkozó javaslatuk a következő:

„Cstv. 51.§ (4) A kifogásnak helytadó végzés ellen – a végzésnek a költségek adóssal szembeni érvényesítésének engedélyezésére irányuló kérelmet elutasító rendelkezésére is kiterjedően – a felszámoló, e végzésnek a költségek adóssal szembeni érvényesítését engedélyező rendelkezése, és a kifogást elutasító végzés ellen a kifogással élő a közléstől számított 15 napon belül fellebbezéssel élhet.”

Indokolási javaslat a Cstv. 51.§-ának módosításához:

„Előfordulhatnak olyan esetek, amikor a kifogásra okot adó mulasztás vagy intézkedés jogszabálysértő voltát a felszámoló gondos és körültekintő eljárás mellett sem ismerhette fel, például azért, mert a kifogásra okot adó mulasztást vagy intézkedést téves jogértelmezés okozta, különös tekintettel arra az esetre, ha az adott jogkérdésben a bírósági gyakorlat sem egységes. A javaslat erre az esetre kívánja biztosítani a felszámolónak azt a lehetőséget, hogy azokat a költségeket, amelyek az eljárással összefüggésben nála felmerültek, átháríthassa az adósra. A javaslat nem kíván állást foglalni abban a kérdésben, hogy erre milyen konkrét esetben kerülhet sor, a bíróságnak az adott tényállás alapján, az eset összes körülményének gondos mérlegelésével kell döntenie.”

IV./A./II.3. Javaslat a költségáthárítás jogszabályi alapjának megteremtésére:

A Cstv. 51.§ (6) bekezdésével együtt szükséges a Cstv. 57.§ (2) bekezdésének módosítása is, erre vonatkozóan javaslatuk a következő:

„A Cstv. 57.§ a következő k) ponttal egészül ki:

(a felszámolás költségei a következők:)

k) az a költség, amelynek felszámolási költségként történő érvényesítését a bíróság az 51. § (6) bekezdésében meghatározott esetekben engedélyezte.

Indokolás a Cstv. 57.§ (2) bekezdésének módosításához:

A Cstv. 57.§ (2) bekezdésének módosítása – a Cstv. 51.§ -ának módosításával egyidejűleg – a két törvényhely összhangjának biztosítása érdekében szükséges.

A fenti tartalommal módosuló jogszabályi rendelkezések – a dogmatikai alapok sérelme nélkül – adnának lehetőséget a felszámoló költségviselés alóli mentesülésére.

IV./A./III. A felszámoló státusza a felszámolási eljárásban

Az ítéletábrai álláspont képviselői arra a joggyakorlat-elemző csoportban megfogalmazódott kérdésre, hogy milyen szerepet is tölt be általában a felszámoló a felszámolási eljárásban, álláspontjukat – reagálva a felhozott érvekre és ellenérvekre is – az alábbiak szerint foglalják össze:

IV./A./III.1. A felszámoló képviselői jogköre

Nem vitás a joggyakorlatban, hogy vannak esetek, amikor a felszámoló az adós képviselőjeként jár el, a képviselet általános anyagi jogi tartalma folytán ilyen esetben cselekménye által a képviselt válik jogosítottá, kötelezetté. Tipikusan ilyen eset, amikor az adós a tevékenységét folytatja ennek során, vagy a vagyoneértékesítés körében a felszámoló szerződést köt, perben az adóst képviseli, vagy a jogi képviselő részére meghatalmazást ad, az adós által vállalt (hitelezői igénynek nem minősülő, nem pénzbeli) kötelezettségek teljesítése érdekében eljár. E feladatait a felszámoló nem a Cstv. felhatalmazása alapján, nem kifejezetten a felszámolói státuszhoz kapcsolódóan, hanem az adós szervezeti képviselőjeként végzi, ugyanúgy, mint korábban a szervezeti képviselő [Cstv. 47.§ (5) bekezdés]. Az ebből eredő jogszabálysértések orvoslása azonban általában a polgári jog szabályai szerint perben történik, az e körben tett intézkedések kifogással nem támadhatók. (pl. szerződés megkötése, érvénytelensége, ingók kiadása).

A felszámoló képviselői jogkörét meghatározó szabály [Cstv. 27/A.§ (12) bek.] nem eljárásjogi norma, hanem az anyagi, felszámolási joghoz tartozó szabály, azaz nem a felszámoló felszámolási eljárásbeli pozícióját határozza meg, hanem azt, hogy az adós külső jogviszonyaiban a felszámolói feladatokat (perbeli képviselet, szerződéses jognyilatkozatok, stb.) az adós képviselőjeként látja el. A felszámoló képviselői minősége ahhoz szükséges, hogy az adós külső, anyagi jogi jogviszonyaiban az adós nevében jognyilatkozatot tehessen, mert a Cstv. 34.§ (2) bekezdése szerint az adós felszámolás hatálya alá tartozó vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot a felszámolás kezdő időpontjától csak a felszámoló tehet.

Képviselői jogköre a felszámolói tisztségéből fakad, mert a Cstv. jelenlegi koncepciója szerint ez szükséges (a nem pusztán eljárásjogi) feladata ellátásához, ám nem terjed ki mindarra, ami a gazdálkodó szervezet vezetőjét [Cstv. 3.§ (1) bekezdés d) pont] megillette; ez utóbbit egyébként nem törlik a cégjegyzékből [Cstv. 26.§ (2) bekezdés]. A felszámoló tehát nem a vezető tisztségviselő "helyébe lép", hanem a saját (a felszámolási vagyon kezeléséhez és a felette való rendelkezési jog gyakorlásához szabott, felszámolói) helyét foglalja el, s ezt a cégjegyzék tartalma is tükrözni kívánja.

A felszámolói jogkörhöz kapcsolódó képviseleti jognak és a vezető tisztségviselő képviseleti jogának felszínes hasonlósága alapján felesleges, és semmiféle dogmatikai előnnyel nem jár a felszámoló és a vezető tisztségviselő fogalmának egybeesése.

A kifogás, mint jogintézmény a felszámolási eljárás során keletkezett, a felszámoló „többletjogosítványai” gyakorlásával okozott jogsérelmek törvényességi szempontból történő gyors orvoslására szolgál (pl. a vagyont nem jól mérte fel, a hitelezői igényt rosszul sorolta be). Ilyen esetekre biztosítja a törvény a sérelmet szenvedettnek a jogsérelem orvoslására – a kivételektől eltekintve [Cstv. 49.§ (5) bekezdés] – a kifogás lehetőségét.

A felszámolási eljárásban (az eljárásjogi jogviszonyokban) a felszámoló az eljárás egyik (önálló) alanyaként jelenik meg, nem pedig mint képviselő.

A felszámoló kettős szerepének azonban nincs jelentősége annak a kérdésnek az eldöntésénél, hogy ki a fél a kifogás folytán indult eljárásban, az eljárás elszenvedője mindig saját személyében a felszámoló, akkor is, ha egyébként a képviseleti joga alapján megtett (elmulasztott) intézkedését támadják kifogással.

IV./A. III.2. Kinek az érdekében jár el, kinek az érdekét képviseli a felszámoló?

Nem vitás, hogy az adós elszenvedői – a rendszerint megszüntetéséhez vezető – felszámolását, vagyona likvidálását és hitelezői szabályozott kielégítését [Cstv. 1.§ (3) bek.], nem pedig az eljárás aktív résztvevőjeként önmagát számolja fel, felszámolói közreműködéssel. A felszámolás nem a fizetéseképtelen adós, hanem a hitelezők érdekében folyik, konkuráló igényeik szabályozott kielégítése érdekében. A kijelölt felszámoló a bíróság által elrendelt, a hitelezők közösségének védelme érdekében folyó felszámolás eszköze (operatív végrehajtója, lebonyolítója), akinek törvény által szabályozott tevékenysége a felszámolás rendeltetését, a hitelezők szabályozott és minél nagyobb arányú kielégítését szolgálja. A hitelezők a felszámoláson, a felszámoló eljárásán keresztül ragadják meg, s fordítják igényük szabályozott kielégítésére az adós vagyont. A felszámoló a hitelezők – nem pedig a saját vagy az adós – érdekeinek elsődlegessége alapján köteles eljárni: a hitelezői érdekek védelmének elvét a Cstv. preambuluma emeli ki, s ez következik a felszámolási eljárás meghatározásából [Cstv. 1.§ (3) bek.] is. Ez az érdekkapcsolat indokolja a Cstv. 27/A.§ (8) bekezdését (felszámoló felmentése a hitelezők közösségének minősített kérelmére); e tényállás nyilvánvalóan akkor következik be, ha a hitelezők számára komolyan kétségessé válik, hogy a felszámoló az ő érdekeik szem előtt tartásával jár el.

Nem világos a felszámoló és az adós közötti esetleges érdekellentét fogalma, használatának értelme sem, ugyanis az adós (a család eljárásokat ide nem értve) az egész eljárásban, de különösen vagyona felszámoló általi, rendszerint piaci érték alatti kényszer-értékesítésében, és a felszámolási költségek gerjesztésében ellenérdekelt, ahogyan a hitelezők érdekeit is főként az ilyen – igényük kielégítését hátrányosan befolyásoló – felszámolói intézkedések sértik.

Az ítéletábrai álláspont képviselői a felszámoló képviselői szerepével összefüggésben írt – a csoport tagjaival immár közölt – tanulmányokban felhozott további érvekkel egyetértenek, azok megismétlését nem tartották szükségesnek.

IV./A./III.3. A kifogás és a vitatott hitelezői igény

Az ítéletábrai álláspont képviselői nem tartják helytállónak a vitatott hitelezői igény elbírálása iránti és a kifogásolási eljárás párhuzamba állítását, mert ezek tárgya teljesen más.

A felszámolási eljárás egyik sajátossága, hogy az adóssal szembeni igényérvényesítés során a biztosítási végrehajtás és a jogmegállapítási eljárás összekapcsolódik a kielégítési végrehajtással. A formális fizetéseképtelenség megállapításának közzétételét [Cstv. 27.§ (1), 28.§ (1) bek.] követően az adóst úgy kell tekinteni, mint amelynek vagyonából nem elégíthető ki az összes hitelezőjének követelése, ezért az „aki kapja, marja” elv helyébe vagyonának rendezett felosztása lép.

A vitatott hitelezői igény elbírálása az adóssal szembeni hitelezői igényérvényesítési (jogmegállapítási) eljárás, amely felszámolás hiányában perben zajlana, a megítélt követelés kielégítése pedig a végrehajtási eljárásra tartozna. A hitelezőnek (aki felszámolás hiányában felperes volna) nem a felszámolóval, hanem az adóssal szemben (aki alperes lenne) van követelése, azért ebben az eljárásban a felszámoló nem fél, hanem csak az adós képviselője. Ugyanez a felállás azokban a perekben is, amelyek a felszámolás kezdő időpontja előtt indultak, és az illetékes bíróság előtt folynak tovább, noha az e perekben érvényesített igények is bejelentési kötelezettség alá esnek [Cstv. 38.§ (2) bek.]. Az, hogy a vitatott igényt a felszámoló terjeszti a bíróság elé, csak technikai kérdés, hiszen ha nem vitatottként az igényt nyilvántartásba veszi, nincs szükség erre az eljárásra; az elismertként való nyilvántartásba vétel megalapozza a követelés teljesítését, ha van rá vagyoni fedezet [Cstv. 58.§ (1) bek.].

Nem szükségszerű, hanem esetleges jogalkotói döntés (hiszen a korábban indult perek tovább folynak), hogy a felszámolás hiányában perben érvényesíthető hitelezői igények elbírálása a felszámolási eljárás keretében, vitatott hitelezői igényként történik. Mit sem változtatna a helyzeten, ha a törvény a vitatott hitelezői igények elbírálására csak a peres utat engedné meg, dogmatikailag sokkal egyszerűbb helyzetet teremtve.

A vitatott igények elbírálása azért különleges része a felszámolási eljárásnak, mert az egyébként peresíthető követelés érvényesítése a felszámolás megindulása miatt úgy rendelődik alá a felszámolásnak, hogy a hitelező a jogvita külön perben való elbírálására, szinguláris végrehajtásra nem tarthat igényt. A folytatódó perek, bár peres formájukat megtartják, az igénybejelentési kötelezettségen keresztül éppúgy alárendelődnek a felszámolásnak mint adhéziós eljárásnak. {Olykor a felszámolás mellékágai öltenek peres formát, szolgálva a felszámolás mint peren kívüli eljárás rendeltetését [pl.: Cstv. 31.§ (1) bekezdés b) pont, 40.§, stb.].} Ezzel szemben a kifogás – amely felszámolás hiányában nem is létezhet – a felszámoló jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása miatt a felszámoló ellen indított jogorvoslati eljárás.

A fentiek alapján a vitatott hitelezői igény elbírálása iránti eljárás szerkezetéből nem vonható le következtetés arra, hogy a kifogás folytán indult eljárásban kik a felek.

IV./A/IV. Összegezés

A fentebb kifejtettek okán az ítéletáblai álláspont képviselői az alábbi javaslatot terjesztették a joggyakorlat - elemző csoport elé elfogadás végett:

IV./A/IV. 1. Nyilvánítsa ki a joggyakorlat-elemző csoport azt az álláspontot, hogy

a) a kifogás folytán indult eljárásban **fél a felszámoló (felszámoló szervezet),**

b) a kifogás folytán indult eljárásban a „pernyertes” **ellenérdekű fél költségeinek megfizetésére a felszámolót kell kötelezni**, és – **eredménytelen kifogás esetén – a felszámoló az eljárási költség jogosultja**,

c) a kifogás folytán indult eljárásban eljáró **jogi képviselő részére a felszámoló szervezet törvényes (szervezeti) képviselője adhat meghatalmazást** (Pp. 66.§ (1) bekezdése, Ptk. 3:29.§), nem a felszámoló biztos. A felszámoló biztos a Ptk. 3:30.§ (3) bekezdése értelmében, a Cstv. 27/A.§ (3) bekezdése által érintett körben – „az ügyek meghatározott csoportjára nézve”, az adós felszámolásának lefolytatása során – jár el a felszámoló szervezet nevében.

IV./A./IV. 2. Tegyen javaslatot a joggyakorlat elemző csoport

a) **jogegységi eljárás lefolytatására** a Kúria EBH 2015.G.2. számú határozatára figyelemmel, és

b) **a Cstv. módosítására** az előterjesztés I. és II. pontjában javasoltak szerint.

Álláspontjuk szerint a Cstv. 51.§ (1) bekezdésének I. pontban javasolt módosítása esetén elkerülhető lehet a jogegységi eljárás, a jogszabály módosítás ugyanis lehetőséget adna a Kúria számára arra, hogy eltérjen a korábban közzétett elvi döntésétől.

IV./A./IV. 3. Mutasson irányt a gyakorlat számára a kifogás folytán indult eljárásokban hozott határozatok „fejrészének” pontos megfogalmazására. E körben javaslatuk a következő:

„ATörvényszék az(fa. adós neve) adós felszámolási eljárásában a(jogi képviselő neve) által képviselt hitelező általsorszám alatt, a(jogi képviselő neve)(felszámoló szervezet neve) felszámoló ellen, annak jogszabálysértő intézkedése/mulasztása miatt benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő....”.

IV./B. A kúriai álláspont

I.

IV./B.I.1. A joggyakorlat-elemző csoport által vizsgált határozatok alapján tehető megállapítások

A kifogás elbírálása tárgyában hozott határozatokból az a következtetés vonható le, a bíróságok azzal a kérdéssel jellemzően nem foglalkoztak, hogy a kifogás alapján indult eljárásban ki tekinthető félnek. A vizsgált határozatok „fejrésze” a kifogás tárgya szerinti törvényi szabályozást tükrözi. A felszámoló intézkedése, mulasztása elleni kifogást az adós ellen folyó felszámolási eljáráshoz kapcsolódó – anélkül nem is létező – Fpkh. ügyként bírálja el a bíróság, gyakorta a felszámoló által képviselt adós alap-eljárásbeli pozícióját fenntartva. Nem vitatott senki által, hogy a határozatok „fejrésze” – egyebek mellett – a felek megjelölésére szolgál (Pp. 220. § (1) bekezdés b) pont). A végzések „fejrészének” figyelembe vétele ezért sokkal objektívebb megközelítés alapjául szolgálhat, mint a határozatok indokolásában található szóhasználat elemzése. Az például, hogy a bíróság a rendelkező

részben a felszámolót kötelezi intézkedés megtételére, vagy az indokolásban a felszámoló tevékenységére, nyilatkozataira utal, nem enged arra következtetni, hogy a bíróság „tudatosan” a felszámoló szervezet ellen indult eljárásként kezeli a kifogást, hanem a fogalmazás egyszerűen a törvény szövegének felel meg.

IV./B./I.2. A „fél” fogalma meghatározásának változása

A Cstv. 1992. január 1-jén történt hatályba lépésétől 1997. augusztus 6-án történt módosításáig nem tartalmazta a „fél” fogalmának meghatározásánál azt, hogy a felszámoló fél lenne. A Cstv. 51.§ (1) bekezdése azonban tartalmában ugyanígy a felszámoló intézkedése vagy mulasztása ellen tette lehetővé a kifogás előterjesztését, ezért a kúriai álláspont szerint a hatályos törvényben található „féli” minőségére hivatkozással a vita nem dönthető el.

IV./B./I.3. A felszámoló képviseleti joga a felszámolási eljárásban a Cstv. módosításai tükrében

A Cstv. 27/A.§ (12) bekezdése szerint „A felszámoló a gazdálkodó szervezet képviseletében jár el, ezt a jogkörét az általa kijelölt felszámolóbiztos útján látja el.”

A Cstv. 27/A.§ (12) bekezdését módosító 2006. évi VI. törvény indokolása hangsúlyozza „a törvény egyértelművé teszi, hogy a bíróság által kijelölt felszámoló a felszámolói tevékenysége során az adós gazdálkodó szervezet képviseletében jár el, döntéseit az adós képviseletében hozza.”

Figyelemmel arra, hogy a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.) 26. § (2) bekezdése szerint a felszámoló cégnyilvántartásba való bejegyzésével a korábbi vezető tisztségviselőt nem törlik, meg kell határozni, hogy a Cstv. 27/A. § (12) bekezdésének idézett rendelkezését hogyan kell értelmezni. A Cstv. és a Ctv. rendelkezései szerint a felszámoló nem váltja le teljes mértékben az adós vezető tisztségviselőjét, nem válik formálisan az adós vezető tisztségviselőjévé – ellentétben a végelszámolóval (lásd Ctv. 98. § (2) bekezdés). A felszámoló azonban a felszámolás kezdő időpontjától kezdődően speciális képviseleti joggal rendelkezik az adós vagyona vonatkozásában (Cstv. 27/A. § (12) bekezdés). A képviseleti jog terjedelmét a Cstv. 34. §-ának rendelkezései határolják körül. Ezek értelmében a felszámolás kezdő időpontjától kezdődően az adós vezető tisztségviselőjét nem illeti meg az adós vagyonának kezelése, illetve az azzal való rendelkezési jog, az ezzel kapcsolatos valamennyi iratot is át kell adnia a felszámoló részére (Cstv. 31.§).

A felszámoló képviseleti joga – tartalma szerint – az adós, mint gazdálkodó szervezet elkülönült vagyonának széleskörű – a munkáltatói jogok gyakorlását is magában foglaló [Cstv. 47. § (5) bek.] – kezelésére és a vele való rendelkezésre terjed ki.

Fontos ismételt hangsúlyozni, hogy a felszámolás elrendelésével az adós – mint elkülönült vagyonnal rendelkező gazdálkodó szervezet – nem szűnik meg. Valójában, a tulajdonosoknak az a joga szűnik meg a felszámolás kezdő időpontjában, hogy a vagyonnal való rendelkezésre feljogosított vezető tisztségviselőt válasszanak. A vagyonnal való rendelkezési jogot a felszámoló veszi át, aki ebben a körben lényegében azokat a jogokat

gyakorolja, amelyeket a törvényes képviselő, az adós gazdálkodó szervezet vezetője gyakorolhatna.

A joggyakorlás célja azonban eltérő. A felszámoló az eljárása során elsősorban a hitelezői érdekeket köteles érvényesíteni, emellett a Cstv. által meghatározott jogköre kiterjed mindazokra a feladatokra is, amelyek a felszámolási eljárásból erednek.

Nem vitásan a felszámolónak kell a hitelezői igényeket nyilvántartásba vennie (Cstv. 46. §), a hitelezőket összehívnia (Cstv. 39. §), a követeléseket behajtania, a vagyont értékesítenie (Cstv. 48. §), a közbenső mérleget benyújtania (Cstv. 50. §), a zárómérleget elkészítenie (52. §) – ezek a feladatok a speciális helyzetbe került gazdálkodó szervezet bíróság által kirendelt képviselőjét terhelő feladatoknak minősülnek, melyeknek a költségét a felszámoló közvetlenül az adós vagyonából elégítheti ki (Cstv. 57. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés). A felszámoló az adós vagyonában ilyen minőségében okozott kár megtérítéséért a Cstv. 54. §-a alapján tartozik felelősséggel.

A kifejtettekől következően – a törvénymódosítás indokolásában foglaltaknak megfelelően – a felszámoló az adós képviselőjében eljárva teszi meg a jogcselekményeit. A „felszámolás alatt” lévő adós tehát önmaga semmilyen tevékenységet nem végez, a Cstv. szerint minden intézkedést a felszámoló tesz meg a nevében.

Az adós vagyona körében tett felszámolói rendelkezés az adós nevében tett intézkedésnek minősül akkor is, ha a megtett intézkedést valaki kifogás tárgyává teszi, jogszerűségének elbírálását a bíróságtól kéri. A kifogás benyújtása tartalmilag nem a felszámolástól – az „alapeljárástól” – teljesen független önálló eljárást indít meg, nem is nevesíti így a törvény, hanem a felszámolás során igénybe vehető jogvédelmi eszköz, aminek tárgya a felszámolási eljárásban az adós nevében eljáró felszámoló intézkedésének vagy mulasztásának vizsgálata. A kifogás elbírálása iránti eljárás tehát a felszámolási eljárás része, annak ellenére, hogy ügyviteli szempontból, az iratok kezelhetősége érdekében önálló számon bírálja el a bíróság.

A felszámoló képviselői minőségét igazolja az is, hogy a Cstv. mint nemperes eljárás visszautal a Pp. szabályaira. A Pp. az, amely az eljárásjogi fél minőséget meghatározza. A Pp. 3. § (1) bekezdése értelmében a bíróság a polgári ügyek körében felmerült jogvitát erre irányuló kérelem esetén bírálja el, ilyen kérelmet, ha törvény eltérően nem rendelkezik, csak a vitában érdekelt fél terjeszthet elő. A Pp. 1. §-a szerint a törvény célja az, hogy a természetes személyek és más személyek vagyoni és személyi jogaival kapcsolatban felmerült jogviták bíróság előtti eljárásban való pártatlan eldöntését a törvényben meghatározott alapelvek érvényesítésével biztosítsa. A fentiekből következik, a féli minősítés alapfeltétele, hogy az ügy közvetlenül a peres eljárásban, vagy a nem peres eljárásban fellépő személy vagyoni, vagy személyi jogait érintse. Ezt támasztja alá a Pp. 49.§-ának (1) bekezdése is, amely szerint az a fél, aki a per tárgyáról a polgári jog szabályai szerint érvényesen rendelkezhet. Nyilvánvaló, hogy a felszámoló esetében, amikor a jogszabálysértő intézkedése, vagy mulasztása miatt a kifogás előterjesztője jogvédelemért fordul a bírósághoz, nem a felszámoló, mint felszámoló szervezet, mint bíróság által kirendelt szakértői szervezet vagyoni jogaira vonatkozó igényt terjeszt elő. A kifogás előterjesztője amiatt lép fel, mert a felszámoló szervezet nevében eljáró felszámolóbiztos az adós vagyonával való rendelkezés körében valamilyen jogszabálysértő intézkedést tett, vagy valamit elmulasztott.

A kifejtettekre tekintettel a felszámoló eljárásjogi szempontból félként való minősítése a Cstv. 6. §-ának (4) bekezdésében kizárólag azokra az esetekre vonatkozik, amikor a felszámoló közvetlenül érintett az ügyben, az ő vagyonára, jogaira, és kötelezettségeire vonatkozóan

születik meg a bíróság rendelkezése, így a Cstv. biztosítja számára az ez ellen benyújtható jogorvoslatra vonatkozó eljárási jogokat, például ha a felszámolót a bíróság pénzbírsággal sújtja, vagy a díját rosszul állapítja meg.

IV./B./I.4. Képviselet – érdekképviselet

Felmerült a vita során, összeegyeztethető-e a felszámoló képviselői minősége azzal, hogy a felszámolónak tulajdonképpen nem az adós, hanem a hitelezői közösség érdekeit (az „összhitelezői” érdekeket) kell érvényesítenie.

Mind csődjogi, mind polgári jogi szempontból kérdéses, hogy indokolt-e az érdekképviselet és a képviselet ilyen szoros összekapcsolása, vagyis annak állítása, hogy a felszámoló képviselői minősége csak akkor tekinthető megalapozottnak, amikor a felszámoló az adós érdekeit érvényesíti.

A felszámoló elsősorban nem az adós, hanem a hitelezői közösség érdekeinek (az „összhitelezői” érdekeknek) a képviseletére köteles. Ezt fejezi ki a felszámolási eljárás törvényben meghatározott célja is: „A felszámolási eljárás olyan eljárás, amelynek célja, hogy a fizetése képtelen adós jogutód nélküli megszüntetése során a hitelezők e törvényben meghatározott módon kielégítést nyerjenek.” [Cstv. 1. § (3) bek.] (Felvethető, hogy a felszámolási eljárásban beszélhetünk-e egyáltalán az adós tulajdonosainak érdekeitől elkülönülő, önálló „adósi” érdekekről.)

A felszámolónak azokban az esetekben is a hitelezői közösség érdekeit szem előtt tartva kell eljárnia, amikor nem vitatott, hogy az adós képviselőjeként jár el, pl. szerződést köt a felszámolás alatt álló adós továbbműködtetése körében.

A Cstv. jelenlegi szabályozásából sem következik az, hogy a felszámoló csak akkor tekinthető az adós képviselőjének, ha az adós érdekeit érvényesíti. A Cstv. kifejezetten képviselői minőséggel ruházza fel a felszámolót olyan esetekben is, amikor egyértelműen összhitelezői érdekeket érvényesít (Cstv 40., 33/A. és 63/A. §§).

A képviseletnek polgári jogi értelemben sem fogalmi eleme az, hogy a képviselő kizárólag a képviselt érdekében járhat el. Ahogy ügyleti képviselet esetében a meghatalmazás, úgy törvényes képviselet esetében a törvény is rendelkezhet úgy, hogy a képviselő nem csak a képviselt, hanem más, harmadik személyek (esetünkben a hitelezők összessége) érdekében is eljárhat, vagy egyenesen köteles eljárni. Csak a képviselt és a képviselő közti érdekellentét esetében válik problematikussá a képviselet.² A Ptk. 3:118. §-a alapján a vezető tisztségviselő sem mindig a jogi személy érdekeit érvényesíti. Kártérítési felelősség terheli, ha a társaság fizetése képtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Vagyis a felszámolási eljárást megelőzően is van olyan helyzet, amikor a vezető tisztségviselő a képviselt társaság érdekein túl mások (a hitelezők) érdekeit is köteles figyelembe venni, anélkül hogy ettől a képviselői minősége megszűnne vagy megkérdőjeleződne.

IV./B./I.5. A Cstv. 51. § (1) bekezdésének értelmezése

² A régi Ptk. tiltotta, hogy a képviselő eljárjon, ha a szembenálló vagy ellentétesen érdekelt fél ő maga vagy olyan személy, akit ugyancsak ő képvisel, az új Ptk a képviselői nyilatkozat megtámadását teszi lehetővé ilyen esetben: Ptk. 6:13. §

A törvény szövege szerint a felszámoló jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása ellen a tudomásszerzéstől számított 8 napon belül a sérelmet szenvedett fél, valamint a hitelezői választmány, a hitelezői képviselő a felszámolást elrendelő bíróságnál kifogással élhet. Az adós nevében kifogást a 8. § (1) bekezdésében meghatározott szervek képviselője nyújthat be.

A Cstv. a kifogást annak tárgya irányából közelíti meg, a felszámolási eljáráson belül igénybe vehető jogvédelmi eszközként határozza meg arra az esetre, amikor nem a bíróság határozata ellen lép fel a sérelmet szenvedett fél (pl. fellebbezés), hanem a felszámoló törvényi kötelezettségeinek ellátása vagy éppen elmulasztása miatt állítja a sérelem bekövetkezését.

A Kúria álláspontja szerint – a Cstv. 51.§ (1) bekezdés nyelvtani és logikai értelmezéséből nem következik az, hogy a felszámoló szervezet ellen kell benyújtani a kifogást. Nem a felszámoló ellen, hanem az intézkedése vagy mulasztása miatt kell benyújtani a kifogást. A képviselő által tett jognyilatkozatra tekintettel a felszámoló intézkedése az adóst kötelezi, vagy jogosítja [Ptk. 6:11.§], az eljárás alanya tehát nem a képviselő, hanem a jogi személy, amelynek a nevében a felszámoló eljár.

Az adós vagyonával kizárólagosan rendelkezni jogosult felszámoló nem vitásan – az előzőekben részletezettek szerint – a kifogásolt intézkedést az adós vagyonkezelése körében hozza, nem önállóan a saját nevében. Ez a jogi helyzet pedig nem indokolja, hogy kötelezettként maga álljon szemben a kifogás előterjesztőjével. Ilyenkor – miután az adós vagyonkezelése körében hozta meg a kifogással támadott döntést –, az eljárásnak az adós a kötelezettje. Ettől függetlenül a Cstv. 6. § (4) bekezdése alapján – bizonyos esetekben (felszámolói díj, felmentés, bírság) – a felszámolót is megilleti a fél jogállása.

IV./B./1.6. Az adós által előterjesztett kifogás

Felmerült a vita során az is, hogy ha – a kifogás elbírálása során – az adós az eljárás kötelezettje, és az adóst a felszámoló képviseli, akkor hogyan lehetséges, hogy a Cstv. 51. §-a az adóst külön felhatalmazza a kifogás előterjesztésére, mert nyilván nem állhat mind a kifogással élő, mind a kifogásolt oldalán az adós.

Az ellentmondás feloldásaként ebben az esetben azt kell megvizsgálni, hogy valójában kik jelennek meg ellenérdekű felekként. Az „adós” nevében kifogást előterjesztő a Cstv. „8.§ (1) bekezdésében meghatározott szervek képviselője”, míg a másik oldalon a meghatározott cél érdekében kezelt, elkülönült vagyontömeg (az adós) áll, amelyet a felszámoló képvisel. Ebből következően nem állítható, hogy ugyanaz áll mindkét oldalon.

Az adós nevében előterjeszhető kifogás valójában az adós gazdálkodó szervezet tulajdonosainak érdekeit védi. A felszámolás megindulása után a felszámolás alatt levő adóst a felszámoló képviseli, de néhány helyen jogokat ad a törvény az adós tulajdonosai képviselőjének (egyezség, kifogás), ahol az adós tulajdonosainak a képviselője nyilatkozatot tehet. Mindez nem kérdőjelezi meg azt, hogy az adós nevében a felszámolás tartama alatt a vagyonnal kapcsolatban kizárólag a felszámoló tehet jognyilatkozatot, így a tulajdonosok által előterjesztett kifogás esetén is az adós a kötelezett, amelynek képviselőjeként a felszámoló eljár.

IV./B./I.7. A vitatott hitelezői igény

Ellentmondásos a felszámoló jogállásával kapcsolatban kifejtett ítélőtáblai álláspont abban a tekintetben is, hogy vitatott igénynél a felszámolót – helyesen – az adós képviselőjének

tekinti, míg kifogás esetén ezt a jogi megítélést elutasítja. Mindkét esetben a felszámolónak az adós nevében végzett tevékenységén alapul az eljárás. A hitelezői követelés jogalapjának és/vagy összegszerűségének vitássá tétele is egy felszámolói intézkedés, csak ebben az esetben más elbírálási rendet ír elő a Cstv. A hitelezői igény sikeres vitatása ugyancsak a többi hitelező érdekeinek védelmét jelenti. Ugyanúgy, mint a kifogásnál, a hitelezői igény vitatása esetén is a felszámoló által elfoglalt álláspontról dönt a bíróság.

IV./B./II. A kúriai álláspont összefoglalása

A felszámolás az adós ellen induló eljárás, amelyben – a kúriai álláspont szerint - a kifogás előterjesztése során sem változik meg az adós – mint a tulajdonosaitól elkülönült gazdálkodó szervezet - pozíciója, az eljárás továbbra is ellene folyik. Így a kifogás nem a kifogást benyújtó fél és a felszámoló szervezet közötti kétoldalú eljárás, ami a felszámoló ellen indul az adós részvétele nélkül. Az adós nem tűnik el, a felszámoló által képviselten megmarad pozíciójában. Ettől független kérdés az, hogy a felszámolási eljárásban az adóson kívül a hitelező és a felszámoló is félnek minősül. Előfordulhat ugyanis, hogy kizárólag a felszámolót érintő kérdésben, pl. a díjazását illetően van szükség jogorvoslatra. Az anyagi jogi képviselet szabályait és az eljárásjogi képviseletre vonatkozó rendelkezéseket külön kell vizsgálni.

A Cstv. jelenlegi szabályozásával az áll összhangban, ha a felszámoló a Cstv. 51. §-a alapján indult eljárásban – az intézkedését vagy a mulasztását illetően – az adós képviselőjének minősül. A felszámoló esetében a fél jogállásának biztosítása arra szolgál, hogy a felszámoló akkor is felléphessen, ha az adós nevében ezt nem tehetné meg. A Cstv. jelenlegi szabályozása nem zárja ki indokolt esetben a felszámoló felelősségének megállapítását, vagy közvetlen helyállási kötelezettségét [Cstv. 54.§, 51.§ (3)].

IV./B./III. A kúriai álláspont képviselőinek jogalkotási javaslata

A Cstv. 51.§ (3) bekezdése helyében a következő rendelkezés lép:

„(3) Ha a bíróság a kifogást megalapozottnak találja, a felszámoló intézkedését megsemmisíti, és az eredeti állapotot helyreállítja, vagy a felszámoló részére új intézkedés megtételét írja elő, ellenkező esetben a kifogást elutasítja. Megalapozott kifogás esetén a költségeket a Cstv. 57. § (2) bekezdés e) pontja szerint kell elszámolni, azonban a bíróság a felszámoló súlyos mulasztása vagy kirívóan jogszabálysértő intézkedése esetén a felszámoló szervezetet kötelezheti a költség viselésére. Amennyiben a kifogás...”

Indokolás:

A javaslat főszabály szerint lehetővé teszi, hogy a felszámoló a kifogás alapján megindult eljárásban felmerülő költségeket felszámolási költségként elszámolja a felszámolási vagyon terhére, viszont mérlegelési jogot biztosít a bíróság számára: a felszámoló súlyos mulasztása vagy kirívóan jogszabálysértő intézkedése esetén a felszámoló szervezetet személyében kötelezheti a felmerült költségek viselésére.

Ha a jogalkotó úgy döntene, hogy a felszámoló a kifogás folytán indult eljárásban (vagy más esetekben) nem az adós képviselőjeként, hanem saját nevében jár el, akkor is indokolt lenne lehetővé tenni a felmerült költségeinek a felszámolási vagyon terhére való elszámolását, legalább megtérítési igényként, mindazon esetekben, amikor a Cstv. szerinti kötelezettségeit

teljesíti, illetve e kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos eljárását egyes hitelezők kifogásolják. Ezt támasztják alá a külföldi jogrendszerek megoldásai is. A német jog például nem tekinti ugyan a felszámolót az adós törvényes képviselőjének, hanem idegen vagyon kezelőjének, illetve „magántisztviselés viselőjének”, aki a saját nevében jár el, de jognyilatkozatai a kezelt vagyon tulajdonosát (az adóst) jogosítják és kötelezik, vagyis saját nevében ugyan, de az általa kezelt vagyon tulajdonosának javára, illetve terhére jár el, a költségei pedig tömegkövetelésként a felszámolási vagyonból nyernek kielégítést. Az angol csődjogban a felszámoló részben az adós nevében és képviselőjében, részben a saját nevében jár el, azonban – főszabály szerint – a saját nevében való eljárás során (pl. megtámadási vagy *wrongful trading* alapján indított per kapcsán) felmerült költségeit is érvényesítheti a felszámolási vagyonnal szemben, felszámolási költségként, az alperesként felmerült költségei pedig egyértelműen a felszámolási vagyont terhelik.³

Abban az esetben, ha a jogalkotó úgy döntene, hogy a felszámoló a Cstv. 51. § alapján indult eljárásban nem az adós törvényes képviselőjeként, hanem saját nevében jár el, akkor javasoljuk a Cstv. 57. § (2) bekezdése e) pontjának módosítását, hogy az ne csak „a felszámolással kapcsolatos bírósági és hatósági eljárások során felmerült, a gazdálkodó szervezetet [=adóst] terhelő költségeket” **minősítse felszámolási költségnek**, hanem **mindazon eljárási költségeket –a már javasolt kivétellel - amelyek a felszámolónak a Cstv. szerinti, akár a saját nevében, akár az adós nevében és képviselőjében való eljárása során felmerülnek.**

V. Az előbbieken részletesen ismertetett ítélőtáblai (IV/A.) és kúriai (IV/B.) álláspontok **2016. november 24-i ülésén** történt megvitatásának eredményeként sem alakult ki egységes álláspont a joggyakorlat-elemző csoport tagjai között. Ennek ismeretében az alábbi összegező megállapítások tehetők.

A joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló megállapításai

1. A joggyakorlat-elemző csoport által vizsgált határozatok elemzése alapján megállapítható, a bíróságok nem foglalkoznak érdemben azzal a kérdéssel, hogy ki a fél a kifogás folytán indult eljárásban, így maga a joggyakorlat-elemzés nem hozott felszínre olyan új szempontot, amely a kérdés eldöntéséhez támpontul szolgálhatna.
2. A kérdés a Cstv. rendelkezéseinek elemzése alapján sem válaszolható meg, egyértelmű eldöntéséhez a két álláspont képviselői a törvényi rendelkezésekből eltérő következtetéseket vonnak le.
3. A magyar csődjogi szakirodalom a csoport által vizsgált kérdéssel legfeljebb érintőlegesen foglalkozik, annak áttekintése sem hozott felszínre olyan új szempontot, amely alapján a kérdés eldönthető lenne.
4. A kérdés elsődleges gyakorlati jelentősége az, hogy a kifogás folytán indult eljárással kapcsolatos költségeket (ideértve a fellebbezési eljárás költségeit) ki viselje, a felszámoló vagy az adós, illetve vagyon hiányában a kifogás előterjesztője nem tudja azt mással szemben érvényesíteni. A költségviselés jogpolitikai jellegű kérdés, amely a jogalkotó döntését igényli.

³ Lásd CSIZMAZIA NORBERT: *A felszámoló jogállása az angol, a német és a francia jogban* című, a joggyakorlat-elemző csoport részére készített tanulmányát. in: Forum Sententiarum Curiae. 2015/2. sz. 7-21.o.

5. A 2. és a 4. pontokból, vagyis abból, hogy a hatályos törvényi rendelkezések többféle értelmezésre adnak lehetőséget, illetve abból, hogy a kérdés jogpolitikai döntést igényel, az következik, hogy a vitát megnyugtató módon csak jogszabály-módosítás, vagyis a vitás kérdés kifejezett törvényi szabályozása oldhatja fel.

6. Mindkét álláspont hívei szerint indokolt a bíróságnak lehetőséget adni arra, hogy a költségviselés kérdésében eltérjen a főszabálytól. Az egyik álláspont szerint lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a bíróság kivételesen a felszámoló szervezetet kötelezze a költségek viselésére, a másik álláspont szerint pedig arra, hogy a bíróság kivételesen engedélyezze a költségek felszámolási költségként való érvényesítését. A bíróságot azonban csak jogszabály ruházhatja fel mérlegelési joggal a költségviselés körében, ez a szempont is a jogszabály-módosítás mellett szól.

7. Az angol, a német és a francia csődjogra kiterjedő összehasonlító jogi elemzés alapján megállapítható, hogy a felszámoló jogállását az egyes jogrendszerek elméleti szempontból ugyan különbözőképpen ítélik meg, illetve a jogtudományban (elsősorban a német jogtudományban) számos elmélet létezik a felszámoló jogállásával kapcsolatban, azonban a gyakorlati szempontból lényeges költségviselés kérdésében nincs jelentős eltérés. A vizsgált jogrendszerek vagy eleve a felszámolás alatt álló adós vagyont terhelő költségnek (a magyar terminológia szerint: felszámolási költségnek) tekintik a bírósági eljárások során felmerült költségeket vagy lehetővé teszik, hogy a bíróság engedélyezze a költségek felszámolási költségként való elszámolását, függetlenül attól, hogy a felszámolót általában az adós törvényes képviselőjének tekintik-e vagy sem, illetve attól, hogy az adott esetben a felszámoló az adós nevében járt-e el vagy sem.

8. A joggyakorlat-elemző csoport – feladatának megfelelően – csak a Cstv. 51.§- a kapcsán vizsgálta a felszámoló jogállását, azonban a munka során egyértelművé vált, hogy elengedhetetlen a felszámoló jogállásának jogalkotó általi áttekintése és egyértelművé tétele a felszámolási eljárás teljes folyamatában.

9. A joggyakorlat-elemző csoport felkéri egyben a Kúria elnökét, hogy az összefoglaló véleményt – annak a Kúria Polgári Kollégiuma általi elfogadása esetén – küldje meg az Igazságügyi Minisztériumnak abból a célból, hogy a Cstv. tervezett módosítása során az összefoglaló véleményben írtakat, az abban foglalt alternatív javaslatokat a jogalkotó figyelembe tudja venni.

Budapest, 2017. január 19.

Dr. Török Judit
a joggyakorlat-elemző csoport vezetője